

KAITSELIIT

Hanno Pevkur
Kaitseministeerium
info@kaitseministeerium.ee

15.11.2025 nr 0-41/25/32

Kaitseväge korralduse seaduse ja teiste
seaduste muutmine

Lugupeetud härra minister

Esitan menetluses oleva „Kaitseväge korralduse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse“ osas täiendavad ettepanekud.

Kaitseliidu seaduse muutmine

Kaitseliidu seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 4 lõiget 2² täiendatakse peale sõna „paragrahvi“ tekstiosaga „lõigete 2 ja 3¹“;
- 2) paragrahvi 72 lõiked 1 ja 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„(1) Valvuril on õigus tööülesande täitmisel kanda ja kasutada tulirelva, relvasüsteemi, elektrišoki-, külm- ja gaasirelva ning erivahendit ja enesekaitsevahendit.
(2) Tuli-, elektrišoki-, külm- ja gaasirelva käitlemine toimub käesoleva seaduse ja selle alusel antud õigusaktides sätestatud korras, kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti.“
- 3) paragrahvi 72 täiendatakse lõikega 7 järgmises sõnastuses:
„(7) Valvuri poolt teenistus- ja tsiviilrelvade registrisse kantud tulirelva tööülesannete täitmisel kasutamise korral toimub tulirelva kasutus kooskõlas käesoleva seaduse paragrahviga 52.“

Seletuskiri

Eelnõu § 4 punktiga 1 täpsustatakse Kaitseliidu kaasamist Kaitseväge ülesannete täitmisesse eesmärgiga anda Kaitseliidule ülesannete täitmisel kaasava haldusorgani volitused.

Kaitseliidu seaduse paragrahv 4 sätestab Kaitseliidu ülesanded, mis jagunevad Kaitseliidu põhiülesanneteks ning ülesanneteks, mille täitmisesse Kaitseliit vajadusel kaasatakse.

Paragrahvi lõike 2 kohaselt on nendeks ülesanneteks päästesündmuste lahendamine, eriolukorra tööde tegemine, erakorralise seisukorra lahendamine, küberturvalisuse tagamine, politsei- ja piirivalve seaduse § 3 lõike 1 punktides 1, 4–6 ja 8 ning hädaolukorra seaduse § 16 lõikes 3

sätetatud ülesannete täitmine ning riigikaitseobjektivastase ründe, riigipiiri või ajutise kontrolljoone ebaseadusliku ületamise ning kuritegude ennetamine ja tõkestamine.

Nimetatud ülesannete täitmisel on Kaitseliidul kaasava haldusorgani volitused ulatuses, mille täitmiseks on kaasamine toimunud.

Sama paragrahvi lõike 3¹ näeb ette, et Kaitseliitu võib tema nõusolekul kaasata järgmiste Kaitseväge ülesannete täitmisel: riigi sõjaline kaitsmine ja osalemine kollektiivses enesekaitstes, valmistumine riigi sõjaliseks kaitseks ja osalemiseks kollektiivses enesekaitstes ning osalemine rahvusvahelises sõjalises koostöös.

Nende ülesannete täpsema loetelu kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega ning kuna seni on tegu vaid toetava funktsiooniga, ei kaasu ülesannete täitmisega haldusorgani volitusi.

Kaitseväge ja Kaitseliidu ressurss on piiratud ning tuleb luua võimalused eeskätt isikkoosseisu efektiivsemaks rakendamiseks. Täna puudub Kaitseväel võimalus kaasata Kaitseliidu tegevliikmeid väljaspool õppekogunemisi (tegevliige omandab reservis oleva isiku staatuse) või viidatud määruse rakendamist.

Kumbki meede ei ole piisav rahuaegsete ülesannete täitmiseks, kus Kaitseliidu tegevliikmed omavad vajalikku väljaõpet ning saaksid tõhusamalt kaasuda Kaitseväge ülesannetesse.

Samas eeldab sisulisemate ülesannete täitmine ka vajalikke volitusi, mistõttu on otstarbekas muuta Kaitseliidu seadust viisil, kus Kaitseliit saab kaasava haldusorgani volitused nii lõikes 2 kui lõikes 3¹ toodud ülesannete täitmisel.

Seeläbi loome struktuuri, kus Kaitseväge saab rahuajal kaasata Kaitseliitu viimase nõusolekul ülesannete täitmisel, mis olemuselt ei ole vaadeldavad õppekogunemise ega lisaõppekogunemisena; paraneb ressursikasutus, kuna täna määruks nimetatud toetavad tegevused ei taga tegelikke vajadusi. Samuti on võimalik Kaitseliidu võimekust senisest oluliselt paremini kasutada riigi sõjalise kaitse võime ettevalmistamisel ja hoidmisel.

Kaitseliit peab olema kaasatav eeskätt Kaitseväge väekaitse ülesannete täitmisel. Kaitseliidul on juba täna oluline roll Kaitseväge sõjaliste operatsioonide planeerimise ja teostamise toetamisel, kuid kehtivas õigusruumis on neid tegevusi võimalik teostada vaid läbi lisaõppekogunemise läbiviimise. Olgugi, et lisaõppekogunemise eesmärgiks on harjutada mobilisatsioonivalmidust, ei ole nende ülesannete täitmise puhul tegu mõistliku lahendusega, kuna tegu ei ole mitte ainult väljaõppe, vaid reaalsete rahuaegsete ülesannete täitmisega.

Läbi rahuaegsete tegevuste spektri laiendamise ühtlustuvad senisest paremini Kaitseväge ja Kaitseliidu väljaõppeprotsessid, ettevalmistus riigi sõjaliseks kaitseks ning tõuseb üldine tegevuse kvaliteet. Läbi väekaitsemeetmetesse rakendumise on võimalik efektiivsemalt tagada ka droonivastast tegevust.

Nende eesmärkide saavutamiseks tehakse käesoleva eelnõu raames Kaitseliidu seaduses veel kaks olulist muudatust: täpsustatakse Kaitseliidu valvuri kasutuses olevat relvastust ning luuakse Kaitseliidu julgeolekuala regulatsioon.

Olgugi, et Kaitseliit on vabatahtlik avalik-õiguslik riigikaitseorganisatsioon, on tema üheks põhiolomuseks riigikaitseorganisatsiooni korraldus, kus valmistatakse ette riigi sõjalise kaitse võimet (KaLS § 4 lg 1 p 2). Eesti kaitsevõime tugineb reservarmeele ja koostööle liitlastega ning Kaitseliidu liikmeskonnast ca 50% moodustavad reservis olevad isikud, kes asuvad täitma sõjalise riigikaitse ülesannet. Siin on esmatähtis omandada oskused ja rakendada võimekused, mis on koheselt ülekantavad rahuaajast kõrgendatud kaitsevalmidusse ning sealt edasi vastavalt kriisi eskalatsioonile. Teise suure blokina on Kaitseliidu rolliks toetada teisi riigiasutusi läbi kaasamise. Siin on organisatsioonil juba täna väga suured volitused (kaasava haldusorgani volitused nende ülesannete ulatuses, mille täitmisel Kaitseliit kaasati).

Eelnõu paragrahvi 4 punktidega 2 ja 3 kaasajastatakse Kaitseliidu valvuri relvastusega seonduvat.

Kehtiva sõnastuse kohaselt on valvuril õigus kanda muude vahendite hulgas tulirelva. Sätte lõige 2 piirab kasutatavate tulirelvade loetelu: püstol, revolver, püss ja automaattulirelv. Piirangud on tänases julgeolekuolukorras osutunud ebamõistlikuks ning takistavad valvuril täitmast oma ülesandeid piisava efektiivsusega.

Täna on praktikas saanud üheks põhivajaduseks üksuse droonivastane kaitse, mille tagamiseks ei piisa olemasolevast relvastusest (k.a automaattulirelv). Seetõttu on vajalik sätet laiendada ning kaotada kehtivad piirangud.

Eelnõu kohaselt on valvuril õigus kanda ja kasutada tulirelva, relvasüsteemi, elektrišoki-, külm- ja gaasirelva ning erivahendit ja enesekaitsevahendit.

Relvaseaduse § 83³ lõike 1¹ kohaselt on relvsüsteem sõjarelv või mitu sõjarelva koos relvasüsteemi toimimiseks vajalike osadega, sealhulgas sihtimis- ja tulejuhtimisseadmed ning relvaplatvorm.

Eelnõuga ei piirata kasutatava relvasüsteemi valikut, kuna see sõltub eeskätt täidetava ülesande iseloomust ning süsteemide kasutusotstarbest.

Seega puudub kehtiva regulatsiooni kohaselt õigus ja võimalus kasutada muuhulgas droonivastases võitluses toimivaid lahendusi ning droonirünnaku korral võib julgeolekualal või Kaitseliidu valvataval objektil sattuda reaalsesse ohtu inimestele, salastatud teave ja riigivara. Relvasüsteemi lisamine varustusse koos sellekohase väljaõppega tagab üksuse esmase objektikaitse, mille põhirõhk lasub valvuril või valves osaleval isikul. Suurema õigusselguse tagamiseks lisatakse Kaitseliidu seaduse paragrahvi 72 lõige 7, millega sätestatakse, et valvur võib kasutada teenistus- ja tsiviilrelvade registrisse kantud tulirelva Kaitseliidu seaduse paragrahvi 52 alusel.

Muudatusettepanekud 1-3 toetavad Kaitseliidu julgeolekuala loomise ettepanekut, kuna läbi nende moodustub terviklahendus, kus Kaitseliit on ühelt poolt efektiivsemalt valmis teostama väekaitset ning Kaitseväe poolt kaasamise ülesande laiendamine annab võimaluse täita ka muid sõjalise riigikaitse sisulise ettevalmistuse ülesandeid ilma, et kaasamine toimuks läbi lisaõppekogunemise ning kasutatava relvastuse laiendamine loob selleks ka vajalikud vahendid.

Rakendusaktid

1. Kaitseministri 21.10.2015 määruse nr 26 „Teenistus- ja tsiviilrelvade registrisse kantud tulirelva teenistuskohustuse täitmisel kasutamise tingimused ja kord“ § 1 lg 2 punkt 1 kehtetuks tunnistamine.
2. Vabariigi Valitsuse 01.08.2019 määruse nr 69 „Kaitseväe täpsemad ülesanded, mille täitmisse võib Kaitseliitu kaasata, ning kaasamise tingimused ja kord“ muutmise.

Mõjuanalüüs/ kaasnevad kulud

Kaitseväele võib kaasneda kulu Vabariigi Valitsuse 01.08.2019 määruse nr 69 „Kaitseväe täpsemad ülesanded, mille täitmisse võib Kaitseliitu kaasata, ning kaasamise tingimused ja kord“ rakendamisel. Samas on tegu Kaitseväe põhiülesannetega, mille toetuseks vajatakse Kaitseliidu abi ning vajalikud vahendid on ettenähtud kaitse-eelarves.

Rakendusaktid

Vabariigi Valitsuse 01.08.2019 määrusega nr 69 kinnitatud „Kaitseväe täpsemad ülesanded, mille täitmisse võib Kaitseliitu kaasata, ning kaasamise tingimused ja kord“ tehakse järgmised muudatused:

- 1) Paragrahvi 1 lõike 1 punkti 4 täiendatakse peale sõna „isik“ tekstiosaga „käesoleva määruse § 2 punktides 1-3 ja 6 nimetatud ülesannete täitmisel“;
- 2) Paragrahvi 2 punkte 1-7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„ 1) sõjaväeline väljaõpe, sealhulgas õppekogunemise korraldamine ja osalemine rahvusvahelisel sõjalisel õppusel;
2) lisaõppekogunemise korraldamine;
3) juhtimis-, lahingu- ja teenindustoetus maakaitseüksustele;
4) Eesti Vabariigi, rahvusvahelise organisatsiooni ja välisriigi ühiste kaitseprojektide elluviimisel osalemine;
5) Kaitseväge julgeolekualal väekaitse tagamine;
6) sõjaliste operatsioonide planeerimise ja teostamise toetamine.“;
- 3) paragrahvi 3 lõikes 2 asendatakse sõnad „kaitsetegevuse operatiivkavas“ sõnadega „sõjalise kaitse tegevuskavas“;
- 4) paragrahvi 6 teksti täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:
„(4) Käesoleva määruse paragrahvi 1 lõike 2 punktides 1-3 nimetatud isiku kaasamisel paragrahvi 2 punktide 5 ja 6 ülesannete täitmisele, hüvitatakse kaasamise kulu valdkonna eest vastutava ministri määrusega reservväelasele õppekogunemisel osalemise aja eest makstava toetuse määras. Kui käesoleva määruse paragrahvi 1 lõike 2 punktides 1-3 nimetatud isikul puudub sõjaväeline auaste, lähtutakse vastutava ministri määrusega õppekogunemisel sõduri ametikohal olevale reservväelasele makstava toetuse määrast.“.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Ilmar Tamm
Kindralmajor
Kaitseliidu ülem

Maire Kruusmaa
maire.kruusmaa@kaitseliit.ee